

**Užeina kartą
arklys j barą**

Publika droviai paklūsta. Man atrodo, daugelis norėtų, kad jis atkibtų nuo jos ir susirastų tinkamesnę auką.

Jis lėtai žingsniuoja po sceną nuleista galva ir už nugaros sukabintomis rankomis. Visa jo povyza demonstruoja susimąstymą ir išmintį. „Mediumė, sakai? Tai yra tarp šio pasaulio ir kitų?“

„Ką? Ne... Aš kol kas tik su sielomis.“

„Mirusiųjų?“

Ji nukabina galvą. Net patamsyje įžiūriu jos kakle greitai pulsuojančią gyslą.

„Aha...“ Jis linksi, vaizduodamas gilų supratimą. Akivaizdu, jog jis neria į savo paties gilumas, ieškodamas pašaipos ir pajukos perlų, kuriuos siūlo šis susitikimas. „Tai gal ponija Mediumė mums papasakos... Palauk, o iš kokio tu miesto, Coliuke?“

„Nevalia manęs šitaip vadinti.“

„Atleisk...“ – Jis iškart atlyžta, jausdamas, kad persistengė. „Nevisiškas šunsnukis“, – pasižymiu ant servetėlės.

„Dabar esu iš čia, gyvenu netoli Netanijos, – taria ji, o nuoskauda dar atsispindi jos veide. – Čia mūsų kaimelis... tokių žmonių... tokių kaip aš. Bet kadaise *senai* buvau tavo kaimynė.“

„*Tu gyvenai prie Bakingamo rūmų?*“ Jis įsiaudrina, mosiuoja rankomis lyg būgnininkas, išspaudžia dar vieną silpną juoko srovelę. Mačiau, kad jis akimirką sudvejojo, prieš nusprenddamas nesišaiptyti iš „kadaise *senai*“: smalsu stebėti jo netikėtas „raudonas linijas“. Mažytes gailėsčio ir teisingumo saleles.

Tačiau dabar suvokiu, ką ji jam sako.

„Ne, – ji šneka su tuo pačiu sunkiu užsispyrimu, atseikėja žodį po žodžio: – Bakingamo rūmai yra Anglijoje. Žinau, nes...“

„Ką? Ką tu pasakei?“

„Sprendžiu kryžiažodžius. Moku visas valsty...“

„Ne, prieš tai. Joavai?“

Salės vadybininkas įjungia virš jos šviesą. Pintame pilkėjančių jos plaukų piliakalnyje yra viena violetinė juosta. Ji vyresnė, nei maniau, tačiau jos veidas visiškai lygus, tarsi iš dramblio kaulo. Jos nosis plati, vokai patinę, tačiau vis vien, tam tikru kampu žvelgiant, joje esti neryškaus, ūkanoto grožio.

Ji suakmenėja, kai į ją nukrypsta žvilgsniai. Jaunųjų motociklininkų porelė susijaudinę kuždasi. Moteris kelia jiems kažkokius jausmus. Pažįstu tokius žmones. Piktybės gėlės. Kaip tik tokie mane versdavo sprogti iš pykčio teisėjo kėdėje. Matau ją jų akimis: su šventine suknele, plaukus puošiančia gėle bei išsitepusiu lūpdažiu ji atrodo lyg mergaitė, persirengusi moterimi ir išėjusi į gatvę. Ji jau žino, kad jai tuoj nutiks kažkas negero.

„Tu buvai mano kaimynė?“ – klausia jis dvejojdamas.

„Taip, Romemoje. Pamačiau, kai tik įėjai, – ji nudelbia akis ir šnabžda: – Tu visai nepasikeitei.“

„Visai nepasikeičiau? – pašaipiai mėgdžioja jis, – *aš visai nepasikeičiau?*“ Jis prisidengia akis nuo šviesos ir įdėmiai ją apžiūrinėja. Publika, užburta prieš akis vykstančio proceso, stebi kaip gyvenimo medžiaga virsta pokštu. „Ir tu tikra, jog tai aš?“

„Žinoma, – nusijuokia ji, ir jos veidas nušvinta, – tu tas berniukas, kuris vaikščiojo ant rankų.“

Salėje tyla. Man išdžiūva burna. Mačiau ją vaikstantį ant rankų tik vieną kartą – paskutinę dieną, kai išvis ji mačiau.

„Visada ant rankų“, – juokiasi ji, dengdama burną delnu.

„Šiais laikais vos kojomis paeinu“, – murma jis.

„Eidavai paskui moterį, avinčią didžiuliais batais.“

Jis lengvai, nevalingai atsidūsta.

„Kartą, – priduria ji, – tavo tėvo kirpykloje pamačiau tave ant kojų ir neatpažinau.“

Salė vėl pradeda kvėpuoti. Žmonės žvalgosi į kaimynus, nesuprasdami, ką turėtų jausti. Jis nukreipia į mane sujaudintą ir suerzintą žvilgsnį. Šito jis tikrai neplanavo, transliuoja jis mūsų širdis jungiančia banga, ir visa tai jam netinka. *Norėjau, kad pamatytumei mane gryną, be priemaišų.* Po to prieina prie scenos krašto, priklaupia ant vieno kelio. Vėl prisidengia akis nuo šviesos ir žiūri į ją.

„O koks, sakei, tavo vardas?“

„Nesvarbu...“ – kai ji susigūžia, po jos pakaušiu atsikiša kuprelė.

„Dar ir kaip svarbu“, – sako jis.

„Pavardė Azulai, mano tėvai Ezris ir Estera, jau abu amžinatilsi.“ Ji ieško jo veide atpažinimo ženklų. „Turbūt negali prisiminti. Mes ten trumpai pagyvenome. Mano broliai eidavo kirptis pas tavo tėvą.“

Kai ji užsimiršta, jos kalbos defektas darosi labiau pastebimas. Lyg jos gerklėje būtų įstrigę kas karšto.

„Buvau mažas, aštuonerių su puse, o tu buvai gal bar micva*, ir visą laiką ant rankų, net su manimi taip, iš apačios, kalbėjai...“

„Tik tam, kad žvilgtelėčiau po tavo sijonu“, – pamerkia jis akį žiūrovams, bet ji stipriai purto galvą, ir jos plaukų bokštas svyruoja.

* Bar micva – hebr. „paklūstantis įstatymui“, pagal judaizmo nuostatas berniukas tampa visaverčiu tautos nariu ir privalo paklusti visiems Dievo įsakymams nuo 13 metų.

„Ne, netiesa, tris kartus kalbėjai, o aš buvau su ilga suknele, ta mėlyna languota, ir aš irgi su tavimi kalbėjau, nors buvo draudžiama...”

„**Draudžiama?** – šį žodį jis puola atkišęs nagus. – O kodėl gi? Kodėl draudžiama?”

„Nesvarbu.“

„Žinoma, svarbu! – sušunka jis nuoširdžiai. – Ką tau sakė?”

Ji atkakliai purto galvą.

„Tik pasakyk, ką tau sakė.“

„Kad tu beprotis vaikas, – pagaliau iškvepia ji. – Bet aš vis tiek su tavimi kalbėjau. Tris kartus kalbėjau.“

Ji nutyla ir žiūri į savo pirštus. Staiga jos veidas sublizga prakaitu. Prie staliuko už jos moteris palinksta prie vyro ausies ir kažin ką kužda. Vyras linkčioja. Aš absoliučiai sutrikęs. Svaigsta galva. Mikliai užrašau ant servetėlės, norėdamas susidėlioti mintis: berniukas, kurį aš pažinojau. Berniukas, kurį ji pažinojo. Vyras scenoje.

„Tai, sakai, tris kartus kalbėjomės?“ Jis nuryja seiles, ir iš išraiškos matyti, jog ryja ir kartėlį. „Tai bent, puikumėlis...” Jis prisiverčia susiimti, mirkteli publikai. „Tai turbūt prisimeni ir ką kalbėjome?”

„Pirmą kartą tu man pasakei, jog jau buvome susitikę.“

„Kur?”

„Sakei, kad viskas gyvenime tau dabar vyksta antrą kartą.“

„Ir nuo tos dienos prisimeni, kad taip sakiau?”

„Dar pasakei, kad buvome kartu vaikai Holokauste arba Biblijoje, arba pirmųjų žmonėse, tiksliai neprisiminei, kur – ir ten mes pirmą kartą susitikome, ir ten buvai teatro aktorius, o aš buvau šokėja...”

„Gerrrrrbiamieji!“ Jis pašoka ant kojų, pertraukia ją šūksniu ir skubiai nuo jos traukiasi. „Štai jums, prašom, retas jūsų nuolankaus tarno, kai buvo mažas, charakterio apibūdinimas! Argi nesakiau? Argi neperspėjau? Rajono idiotas, beprotis vaikas, girdėjote, ir dar prasideda su mažametėmis, pedofilas, ir lyg tų bėdų nebūtų gana, dar ir gyvena vaizduotės pasaulyje. Buvome kartu Holokausto, Biblijos laikais... Jūs man pasakykite!“ Čia jis parodo dantis, skardžiai ir gausiai, tačiau visiškai neįtikinamai juokiasi. Tada baimingai žiūri į mane, tarsi įtardamas, kad pridėjau ranką prie netikėto tos moterytės atsiradimo čia. Linkteliu atsiprašydamas. O dėl ko atsiprašau? Tikrai jos nepažįstu. Niekada nebuvo su juo jo rajone, kiekvieną kartą, kai siūlydavau palydėti jį namo, jis atsisakydavo, išsisukinėdavo, išgalvodavo pasiteisinimus, sudėtingai, painiai meluodavo.

„Supraskite, kad toks buvau visą laiką! – dabar jis bene spiegia. – Net gyvūnai Romemoje iš manęs šaipėsi. Rimtai, vienas juodas katinas spjaudavo kaskart, kai pro jį praeidavau, papasakok jiems, pupa.“

„Ne, ne...“ Kai jis kreipiasi į žiūrovus, jos trumpos kojos spardo po stalą, lyg kas ją smaugtų, ir ji vaitoja į orą: „Tu buvai labiausiai...“

„Ar ne tiesa, kad mes žaisdavome daktarą ir seselę ir aš būdavau seselė?“

„Viskas netiesa!“ – šaukia ji, sunkiai nusikabaroja nuo kėdės ir atsistoja. Ji neįtikėtinai maža. „Kam tu šitaip? Buvai geras vaikas!“

Salėje tyla.

„Čia dabar kas?“ Jis kikeną, o vienas jo žandas įsiliepsnoja tarsi po skaudaus antausio, dar skaudesnio, nei jis pats sau skėlė. „Kuo mane pavadinai?“

Ji vėl atsisėda ant kėdės, užsisklendžia savyje, apniunka.

„Ar žinai, Nykščiuke, kad aš galiu paduoti į teismą, jog apšmeižei mano blogą reputaciją?“ Abiem rankomis sudavęs sau per šlaunis, jis juokiasi. Juokas ridenasi iš pačios pilvo gelmės, bet beveik niekas iš žiūrovų nesijuokia kartu su juo.

Ji vėl nudelbia akis. Smulkiomis judesiais krutina pirštus po stalą. Vienos rankos pirštai priešais kitos rankos, po to vieni virš kitų, po to susipina. Slaptas, savas taisykles turintis šokis.

Gili tyla. Pasirodymas akimirksniu sukrenta. Jis nusiima akinius ir stipriai trinasi akis, dūšaudamas sau po nosimi. Žiūrovai vengia į jį žiūrėti. Salėje pasklinda neaiškus susirūpinimas, tarsi iš tolo ataidėjus gandui apie baisų gedimą.

Žinoma, jis pastebi, kaip vakaras slysta iš jo rankų, ir taip žaibiškai atlieka vidinį slalomą, kad bene galima išgirsti mechanizmo barškėjimą. Plačiai prasimerkęs, jis priverčia savo veidą pralinksėti. „O jūs nuostabi ir nepakartojama publika!“ Šūkaudamas jis vėl pradeda lakstyti ir triukšmauti kvailais kaubojų batais. „Broliai ir seserys, numylėtieji.“ Bet nesmagus pojūtis, kurį jis bando užmaskuoti, plūsta po nedidelę salę tarsi pagadinto oro banga. „Nėra taip lengva! – šaukia jis, skėsdamas rankas plačiam tuščiam apkabinimui. – Nėra taip lengva pasiekti penkiasdešimt septynerius, ir dar po to, kai išgyvenau, kaip patys girdėjote, Holokaustą ir net pačią Bibliją!“

Moteris susigūžia, žemai nunarina galvą, o jis dar pakelia balsą, mėgindamas užgožti jos tylėjimą.

„O puikiausia šiame amžiuje tai, kad iš čia aiškiai matosi užrašas: *Čia gyvena Dovelis ir kirminai...* Sveiki atvykę, draugžiai! – įsiaudrina jis. – Puiku, kad atėjote, bus nerealus vakaras, o jūs atvažiavote iš visos šalies, matau čia draugų iš Jeruzalės, iš Beer Ševos, iš Roš Haajino...“

Salėje pasigirsta balsai: „Iš Arielio! Iš Efratos!“ Jis stebisi: „Jei jūs iš teritorijų, tai kas gi liko namuose ir muša arabus? Ne, neee, aš tik juokauju, štai jums iškart kompensacija! Pasiimkite dvidešimt milijonų dolerių ir įsirenkite žaidimų kambarį švenčiausiojo žudiko Barucho Goldšteino kultūriniame centre. Jums to negana? Ne bėda! Še jums dar žemės sklypas ir dar ožka, imkite visą ožkų bandą, visą gyvulininkystės pramonę, visą suknistą valstybę! Ai, tikrai, jau pasiėmėte.“*

Jį lydėję plojimai tirpsta. Keli jaunuoliai salės pakraštyje, turbūt irgi atostogaujantys kareiviai, garsiai muša į stalus.

„Ei, bose, Joavai! O, tik pasižiūrėkite, kokią jis miną nutaisė! Na, ko tu bijai, prisiekiu, daugiau tokių šnekų nebus, baigta, sakiau, žadėjau, žodį daviau, žinau, netyčia išsprūdo, bet ne, daugiau nebus politikos, nebus palestiniečių, nebus pasaulio, nebus realybės, nebus dviejų atkilėlių, kurie eina Hebronu, na, dėl Dievo meilės, Joavai, vienas paskutinis...“

* „Teritorijomis“ vadinamos Šešių dienų karo metu (1967 m.) Izraelio okupuotos žemės, kuriose buvo pastatyti tokie miesteliai kaip Arielis ir Efrata. Izraelio gyventojų politinių pažiūrų spektras daugiausia diktuojamas požiūrio į šias žemes bei santykius su Palestina. Kairieji kaltina dešiniuosius, kad jie gyvena prieš Šešių dienų karą ten gyvenusių arabų atimtoje žemėse. Kiekviena pusė įsitikinusi, jog valstybė palaiko ir remia kitą. Baruchas Goldšteinas buvo dešiniųjų atstovas, religinis ekstremistas, įvykdęs teroro aktą prieš musulmonus, besimeldžiančius Hebrono mieste.

Man atrodo, žinau, ką jis daro ir ko jam staiga žūt būt reikia, bet Joavas nenumaldomai purto galvą, o ir publika nenori politikos. Oras vėl pritvinksta švilpimo, daužymo į stalus ir šauksmų, kad sugrižtų prie *stendapo*. „Palaukite, bičiuliai, – įkalbinėja jis, – jums patiks, žiauriai patiks, prižadų, paklauskite: šalia atkilėlių Hebrone eina arabas. Pavadinkime jį Achmedu, paplitęs vardas...“ Žmonės švilpia ir siautėja mažiau, šen bei ten pasirodo šypsenos. „Staiga per kariuomenės garsiakalbius paskelbia, jog po penkių minučių arabams prasidės komendanto valanda. Vienas atkilėlių nusimeta nuo peties šautuvą ir peršauna Achmedui galvą. Antrasis kiek nustebęs: „Kokio velnio, brangus broli, tu tai padarei?“ O brangus brolis jam ir sako: „O aš žinau, kur jis gyvena, šiaip ar taip, nebūtų spėjęs namo.“

Žiūrovai juokiasi kiek nepatogiai. Dalis nepatenkintai purkštauja, viena moteris sušunka: „Gėda!“ O štai salės vadybininkas nusijuokia netikėtai plonu balsu, ir tai priverčia publiką juoktis kiek laisviau.

„Matai, Joavėli? – džiūgauja jis scenoje, regis, jausdamas, kad gudrybė pavyko. – Nieko nenutiko! Čia didysis humoro privalumas – kartais jis leidžia ir pasijuokti. Mano manymu, broliūžiai, didžiausia kairiųjų problema – kad jie nemoka juoktis. Tikrai, ar matėte kada besijuokiantį kairįjį? Lažinuosi iš bet ko, kad ne, jie net vieni būdami nesijuokia, o jie dažniausiai vieni, bet padėtis jų kažkodėl visiškai nejuokina! Nesuprantu jų...“ Jis vėl išridena savo giluminį juoką, ir šįkart publika sutinka ridentis kartu. „Ar esate kada pagalvoję, kaip atrodytų pasaulis be kairiųjų?“ Jis žvilgteli į Joavą ir vėl į publiką, pajunta, jog kelias akimirkas turi neribotą kreditą, ir skuba pirmyn.